

Рецензент: Лапіна І.С., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету.

16.03.2015

УДК 339.922 : 338.48-44(100)

Ємець Марія

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В ЦСЄ ТА УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Країни Центрально-Східної Європи географічно, історично і духовно є найближчою частиною Європи до України. Країни цього регіону відносяться до країн з перехідною економікою, які, як і Україна з кінця ХХ століття, перейшли на шлях ринкової системи господарства. Тому було вибрано саме цей регіон для подальшого дослідження, оскільки він є більш зрозумілим для порівняння у розвитку міжнародного туризму. У статті було виявлено країни-лідери Центрально-Східної Європи за показниками експорту туристичних послуг і туристичної конкурентоздібності, проведено порівняльний аналіз показників, які характеризують фактори інтеграції, на прикладі України і Чехії. А також у роботі запропоновано першочергові напрями участі держави у регулюванні інтеграційних процесів у сфері туризму.

Ключові слова: міжнародний туризм, кількість в'їжджаючих туристів, доход, інтеграційні процеси, вплив, показники.

Ємець Марія

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ТУРИЗМА В ЦВЕ И УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Страны Центрально-Восточной Европы географически, исторически и духовно являются ближайшей частью Европы к Украине. Страны этого региона относятся к странам с переходной экономикой, которые, как и Украина с конца ХХ века, перешли на

путь рыночной системы хозяйства. Поэтому был выбран именно этот регион для дальнейшего исследования, поскольку он является более понятным для сравнения в развитии международного туризма. В статье выявлены страны-лидеры Центральной-Восточной Европы по показателям экспорта туристических услуг и туристической конкурентоспособности, проведен сравнительный анализ показателей, характеризующих факторы интеграции, на примере Украины и Чехии. А также в работе предложены первоочередные направления участия государства в регулировании интеграционных процессов в сфере туризма.

Ключевые слова: международный туризм, количество въезжающих туристов, доход, интеграционные процессы, влияние, показатели.

Yemets Maria

COMPARATIVE ANALYSIS OF INTERNATIONAL TOURISM IN CEE AND UKRAINE IN THE CONTEXT OF INTEGRATION

Geographically, historically and spiritually countries of Central and Eastern Europe are the closest part of Europe to Ukraine. Countries of the region are the countries with economies in transition, which, like Ukraine at the end of the XX century, crossed the path of a market economic system. Therefore, it was chosen the region for further study because it is more intuitive to compare the development of international tourism. The article reveals the country's leaders of Central and Eastern Europe in terms of exports of travel services and tourism competitiveness, the comparative analysis of indicators characterizing the factors of integration, the case of Ukraine and the Czech Republic. In this article proposed priority areas of state involvement in the regulation of integration processes in the field of tourism.

Keywords: international tourism, the number of incoming tourists, income, integration processes, the impact indicators.

Постановка проблеми. На початку ХХІ століття в умовах поширення глобалізаційних процесів та під впливом фундаментальних змін, як в економічних, так і в соціальних відносинах спостерігається підвищення ролі міжнародного туризму у структурі світового.

Такі тенденції сприяють високому динамізму розвитку міжнародного туризму, що справляє суттєвий вплив на світовий економічний розвиток.

За даними Всесвітньої Туристичної Організації (ЮНВТО), незважаючи на впливи світової фінансової кризи 2007–2009 рр., міжнародні туристичні прибуття у світі постійно зростають і у 2013 р. зростання туристичних потоків склало 5% [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час аналізу робіт західних науковців наявним є те, що вони підкреслюють факт зародження туризму саме у Європі, і цей континент до цього часу є провідним на ринку туристичних послуг. Лише на початку економічної кризи у розвитку міжнародного туризму в Європейському регіоні спостерігалися серйозні проблеми, які пов'язані з її наслідками. Проте, аналізуючи статистичні дані, можна зробити висновок, що туризм є потрібною сферою економічної діяльності в Європейському регіоні. Частка Європи у світовому туризмі у 2011-2013 рр. перевищує 50%, що свідчить про значну роль цього регіону на світовому ринку туристичних послуг (хоча у регіоні і спостерігається тенденція до спаду порівняно з 2000 р., коли його частка складала 58%) [2].

Виклад основного матеріалу. За останні півтора десятиріччів головною особливістю розвитку європейського ринку туристичних послуг стала поява на ньому нових гравців – країн Центральної та Східної Європи, зокрема і України. Проте країна залишається недостатньо залученою до міжнародних туристичних процесів, хоча наявний туристично-рекреаційний потенціал держави створює можливості для інтенсивного розвитку багатьох видів туризму. Потреба в адаптації ринку туристичних послуг України до сучасних інтеграційних процесів вимагає дослідження впливу цих процесів на розвиток міжнародного туризму та вдосконалення інструментів регулювання цього впливу задля залучення позитивного ефекту.

Розгляд доцільності та виявлення можливостей інтеграції в сфері туризму потребує постійного вдосконалення інтеграційного механізму, поглиблення процесу міжнародного співробітництва в різних напрямках, що передбачає, насамперед, глибокої наукової оцінки. З огляду на це, можна відзначити актуальність здійсненого

автором дослідження.

Країни Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) географічно, історично і духовно є найближчою частиною Європи до України. Країни цього регіону відносяться до країн з перехідною економікою, які, як і Україна з кінця ХХ століття, перейшли на шлях ринкової системи господарства. Тому саме цей регіон вибраний для дослідження, оскільки є більш зрозумілим для порівняння.

Дані таблиці 1 свідчать про те, що частка країн ЦСЄ у світових і європейських доходах від міжнародного туризму протягом 2011-2013 рр. практично не змінювалася [3].

Таблиця 1

Частка доходів від міжнародного туризму країн ЦСЄ за 2011-2013 рр.

Рік	2011	2012	2013
Частка доходів країн ЦСЄ у доходах від МТ у світі	6,4%	6,5%	6,3%
Частка доходів країн ЦСЄ у доходах від МТ в Європі	12,3%	12,5%	12,2%

Розроблено автором

Протягом цього періоду часу даний показник складає одну п'ятнадцяту частину у доходах від міжнародного туризму у світі і одну восьму частини – у доходах Європи (рис.1). Тобто ринок туристичних послуг країн ЦСЄ розвивається, але поки що не займає провідних позицій ні у світі, ні в Європі.

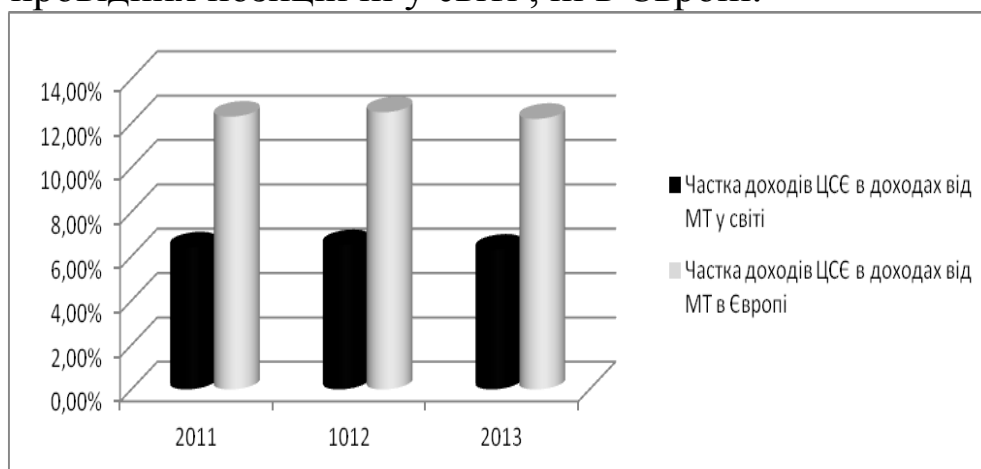

Рис. 1 Частка доходів від міжнародного туризму країн ЦСЄ (розроблено автором) [4]

Розвиток в'їзного туризму – один із пріоритетів в економіці багатьох країн регіону. Проте за характером і ступенем впливу туристичних доходів на національну економіку серед країн регіону спостерігаються значні диспропорції, які обумовлені ефективністю функціонування туристичного комплексу держави. Зокрема, Чехія і Болгарія здобувають від туристичної діяльності дохід, який забезпечує значну частину їх бюджету. Взагалі, економіка багатьох країн регіону все більше стає економікою сфери послуг.

За рівнем конкурентоздатності на світовому ринку туристичних послуг країни ЦСЄ не входять до перших двох десятків світових лідерів (за оцінками ВЕФ). Найкращі позиції займають Естонія, Чехія, Хорватія, Словенія, Угорщина, Польща, які в загальному рейтингу посідають на місцях у третьому десятку (рис.2) [5].

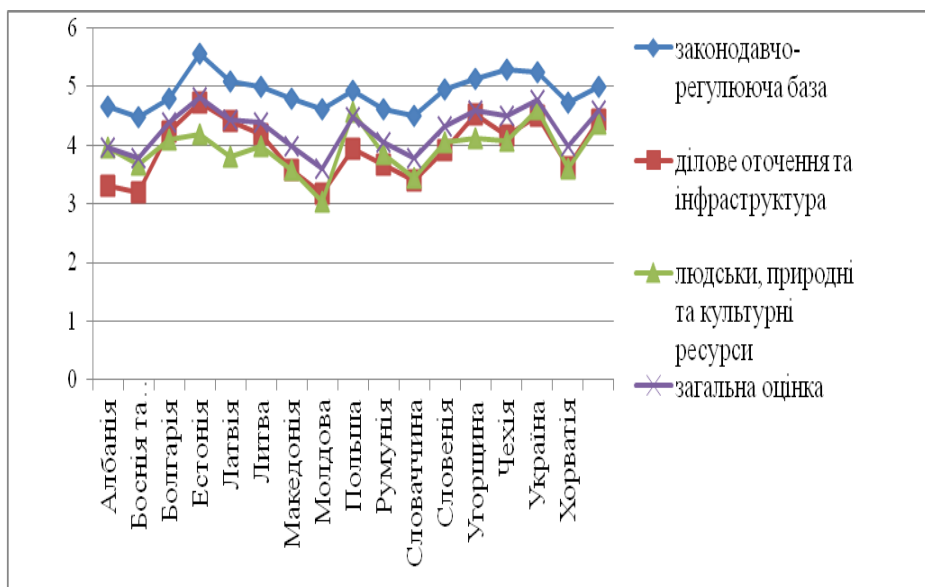

Рис. 2. Порівняльний аналіз туристичної привабливості країн ЦСЄ 2013 рік (розроблено автором)

За показниками збалансованості законодавчої бази туризму, розвиненості інфраструктури, людських, природних і культурних ресурсів до групи лідерів серед країн ЦСЄ входять теж самі країни, що є лідерами і за попередніми показниками. Проте лише Чехія і Словенія із цієї групи є лідерами в регіоні за показниками розвитку міжнародного туризму (рис.3).

Показник критерію	Перелік країн-лідерів	Значення показника по групі країн	Перетин множин країн-лідерів за різними показниками			
Частка доходів від МТ у доходах регіону	Польща, Хорватія, Чехія, Угорщина, Україна, Болгарія, Словенія	Сумарне по групі: 77,5% (тобто 33% країн регіону створюють 77,5% експорту)	Хорватія, Чехія, Угорщина, Словенія	Польща, Хорватія, Чехія, Угорщина, Словенія	Польща, Хорватія, Чехія, Угорщина, Словенія	Чехія, Словенія
Доходи від МТ на д.н. (REVP)	Хорватія, Словенія, Естонія, Чехія, Угорщина, Латвія, Польща	Середнє по групі: 1, 125 тис.дол.				
Індекс туристичної конкурентоспроможності	Естонія, Чехія, Хорватія, Словенія, Угорщина, Польща	Середнє по групі: 4,61 (1-7)	Естонія, Чехія, Словенія, Угорщина	Естонія, Чехія, Словенія, Хорватія, Угорщина, Польща	Естонія, Чехія, Словенія	
Законодавчо-регулююча база	Естонія, Угорщина, Чехія, Словенія, Латвія, Литва	Середнє по групі: 5,21				
Ділове оточення та інфраструктура	Естонія, Словенія, Чехія, Хорватія, Латвія, Болгарія	Середнє по групі: 4,47	Естонія, Чехія, Словенія, Хорватія, Болгарія	Болгарія	Естонія, Чехія, Словенія	
Людські, природні та культурні ресурси	Чехія, Польща, Хорватія, Естонія, Словенія, Болгарія	Середнє по групі: 4,31(відставання)				
% приросту доходів від МТ	Румунія, Латвія, Україна, Молдова, Болгарія	Середнє по групі: +8,6%				

Примітка. Критерій: показник критерію групи країн більше відповідних показників інших країн

Рис.3 Ранжування країн ЦСЄ за показниками експорту туристичних послуг і туристичної конкурентоздібності [7]

З метою здійснення повного і комплексного аналізу розвитку міжнародного туризму в контексті інтеграційних процесів з'являється необхідність дослідження інтеграції ринків туристичних послуг у світі, для чого в контексті інтеграційних застосовують статистику туристичних доходів і витрат, яка містить вартісні оцінки туризму. Вимір місця міжнародного

туризму у світовому, регіональному або національному господарстві визначають за допомогою співвідношення об'єму доходів від міжнародного туризму з розміром світового, регіонального ВВП або ВВП країни. Також для цього аналізу розглядають значення частки туристичних надходжень в експорті, частки зайнятого населення у сфері туризму, надходження туризму на душу населення, витрати на туризм на душу населення, співвідношення сальдо туристичного, торгового та платіжного балансів тощо.

Одними із основних показників розвитку міжнародного туризму є доходи від туристів, що в'їжджають до регіону та кількості в'їжджаючих туристів, що є пропорційними величинами. За допомогою цих показників вивчаються процеси інтеграції ринків туристичних послуг.

Проаналізувавши статистичні дані доходів від в'їжджаючих туристів країн ЦСЄ за 2004-2013 рр, можна виділити лідерів за прибутком від міжнародного туризму в регіоні, до яких відносяться: Польща, Чехія, Хорватія та Угорщина. Якщо порівняти тенденцію за останні роки, то позитивна тенденція наявна в Чехії (дохід підвищився у 1,01 раз), у Польщі (підвищився у 1,014), у Білорусі (1,18), в Україні (1,08). В інших країнах за ці роки наглядною є негативна тенденція. Зроблено припущення щодо наявності негативної тенденції розвитку міжнародного туризму до колишніх країн СНД через розпад СРСР, оскільки громадяни інших країн СНД мають можливість відвідувати інші країни світу [6].

Таблиця 2

Дохід від в'їжджаючих туристів (млн. дол.), їх частка у сукупному обсязі доходів країн ЦСЄ та динаміка доходів за 2011-2013 рр.

	Дохід	Частка	Дохід	Частка	Динаміка	Дохід	Частка	Динаміка
	2011	2011	2012	2012	2012/ 2011	2013	2013	2013/ 2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Албанія	1833,0	0,0289	1778,0	0,0265	0,9699 ¹⁸	1867,0	0,0273	1,0500
Білорусь	900,0	0,0141 ¹⁷	1251,0	0,0187	1,39 ¹	1252,0	0,0107 ¹⁷	1,0007
Боснія та Герцеговина	719,0	0,0113 ¹⁸	739,0	0,0110	1,0278	738,0	0,0107 ¹⁸	0,9986
Болгарія	4554,0	0,0718	4567,0	0,0682	1,0028	4832,0	0,0706	1,0580 ⁴
Естонія	1683,0	0,0265	1686,0	0,0252	1,0017	1684,0	0,0246	0,9988

Продовж. табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Латвія	1098,0	0,0173	1123,0	0,0167	1,0227	1249,0	0,0182	1,1121
Литва	1417,0	0,0223	1427,0	0,0213	1,0070	1398,0	0,0204	0,9796 ¹ ₇
Македонія	250,0	0,0039	257,0	0,0038 ¹ ₈	1,028	264,0	0,0038	1,0272
Молдова	262,0	0,0041	278,0	0,0041 ¹ ₇	1,0610	296,0	0,0043	1,0647 ³
Польща	11598,	0,182 ¹	12769,0	0,191 ¹	1,1009 ³	12667	0,185 ¹	0,9920
Румунія	2084,0	0,0328	2484,0	0,0371	1,1919 ²	2812,0	0,0411	1,1320 ¹
Сербія	1150,0	0,0396	1158,0	0,0173	1,0069	1215,0	0,0177	1,0492
Словаччина	2514,0	0,0396	2541,0	0,0379	1,010	2460,0	0,0359	0,9681 ¹ ₈
Словенія	2920,0	0,0460	2902,0	0,0433	0,9938	3033,0	0,0443	1,0451 ⁵
Угорщина	6928,0	0,109 ⁴	6740,0	0,101 ⁴	0,9728 ¹ ₇	6842,0 ⁴	0,100 ⁴	1,0151
Чехія	8462,0	0,133 ³	9012,0	0,134 ³	1,0649	8975,0 ³	0,131 ³	0,9958
Україна	5406,0	0,0852	5811,0	0,0868	1,0749	6206,0	0,0907	1,0679 ²
Хорватія	9614,0	0,151 ²	10364,0	0,154 ²	1,0780 ⁴	10560,0 ₂	0,154 ²	1,0189
Всього	63392	1,0	66887	1,0	1,05	68350	1,0	1,02

Розроблено автором

Примітка. Верхнім індексом позначено ранги країн-лідерів і аутсайдерів за часткою доходів у сукупному обсязі доходів від в'їжджаючих туристів у регіоні та динамікою доходів [8]

За даними таблиці 2 у країнах ЦСЄ протягом 2011-2013 рр. продовжувалася тенденція зростання доходів від міжнародного туризму й у 2013 р. темпи зростання склали 2%. Проте за рівнем цього показника за країнами регіону спостерігається значна диспропорція. Лідерами протягом 2011-2013 рр. за часткою доходів від міжнародного туризму у сукупному обсязі доходів від міжнародного туризму в регіоні є одні й ті ж країни: Польща, Чехія, Хорватія та Угорщина, Болгарія, Словенія. Аутсайдерами за цим показником є Албанія, Білорусь, ж країни Боснія і Герцеговина, Молдова і Македонія [8]. Як свідчать статистичні дані щодо доходів від в'їжджаючих туристів на душу населення, лідерами та аутсайдерами за цим показником є ті ж країни. Проте за розміром динаміки доходів ж країни до групи лідерів у деяких періодах входять аутсайтери за першим показником: Білорусь,

Молдова. Цей факт свідчить про більш високу динаміку зростання частки доходів серед країн, які тільки починають розвивати національні ринки туристичних послуг.

Графічне зображення динаміки доходів від міжнародного туризму по країнах ЦСЄ наведено на рисунку 4. З рисунку видно, що переважна кількість країн ЦСЄ демонструє збільшення доходів від міжнародного туризму протягом визначених останніх трьох років (2011-2013) [9]. Проте лінія динаміки доходів за 2013/2012 рр. є більш згладженою порівняно з 2012/2011 рр., що свідчить про спадання темпів зростання доходів від міжнародного туризму за останні два роки [10].

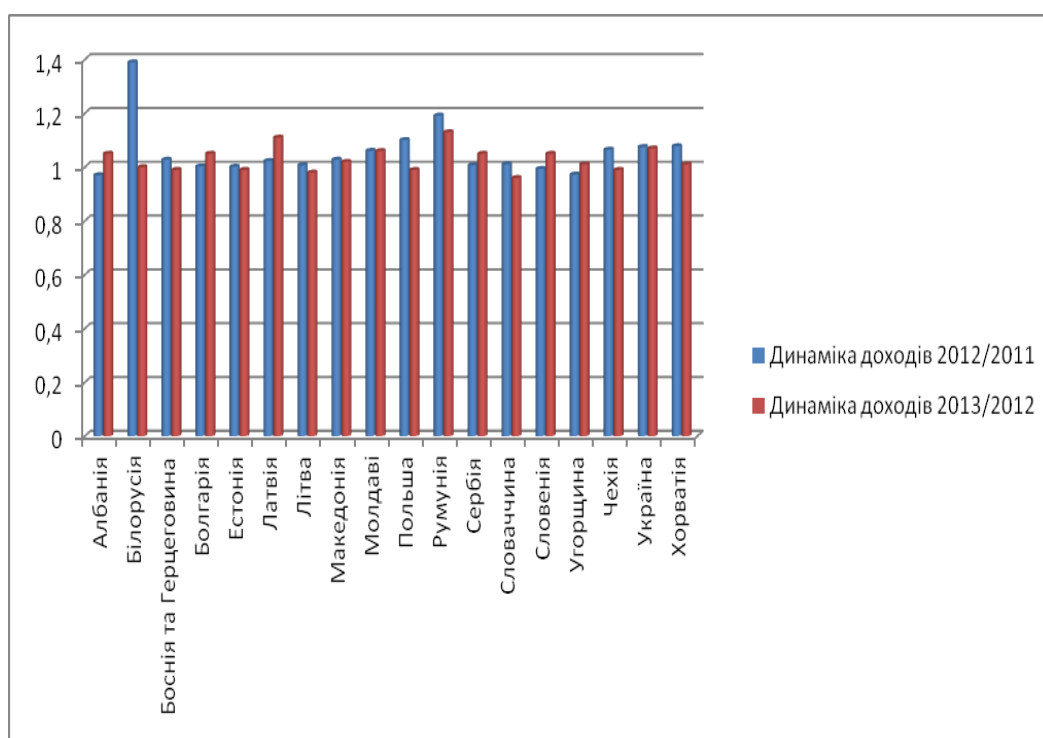

Рис. 4. Динаміка доходів від міжнародного туризму по країнам ЦСЄ (розроблено автором) [11]

За доходами від міжнародного туризму Україна займає 44-е місце у світі, і 6-е місце серед країн ЦСЄ, проте, за доходами на душу населення у цьому субрегіоні Україна займає лише 15-е місце. Така різниця свідчить про низьку ефективність національної туристичної сфери [12].

За результатами рейтингу туристичної конкурентоспроможності ВЕФ Україна значно відстає не тільки від провідних країн світу, а також передових країн ЦСЄ. Зокрема, Україна відстає від Чехії за всіма показниками рейтингу, за винятком державних витрат на туризм (рис. 5 ...додаток С). Цей результат доводить факт неефективності державної політики в туризмі. Найкращі позиції у сфері туризму країна продемонструвала в частині «Здоров'я та гігієна» (восьме місце у рейтингу), найслабші – у законодавчому регулюванні (114-е місце), цінній конкурентоздатності (110-е місце), а також у схильності до подорожей (101-е місце) [12].

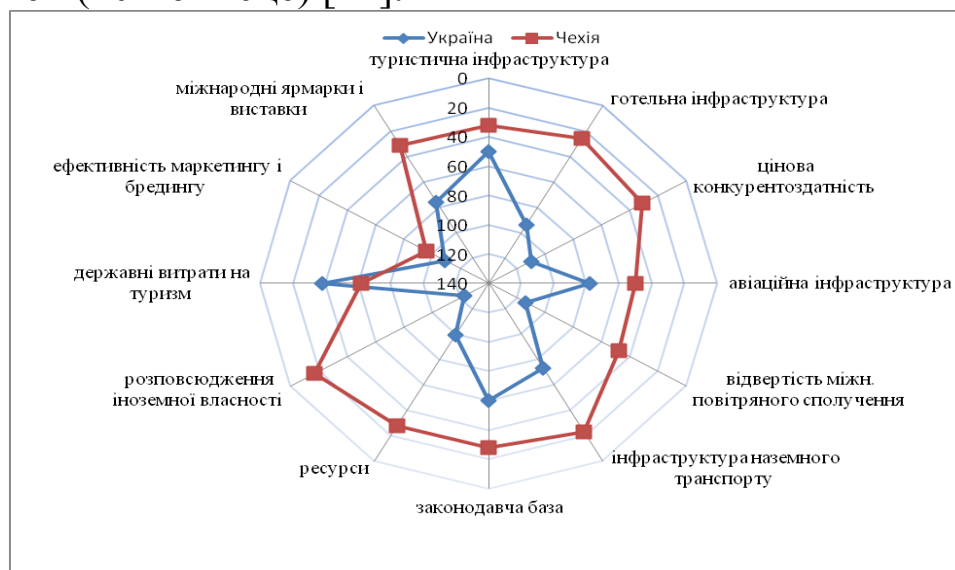

Рис.5. Позичонування України і Чехії в системі показників інтеграції в туризмі (розроблено автором) [13]

Інтеграція ринків туристичних послуг відображається, насамперед, у збільшенні туристичних потоків як до країни, так і за її межі. Протягом 2012 року Україну відвідали 23,01 млн. в'їзних туристів, що на 7,47% або на 1,6 млн. осіб більше, ніж у 2011 році [14]. А Чехію протягом 2012 року відвідало 8,77 млн., що менше ніж у 2011 р. на 2,7%. Тобто в Україні є наявною позитивна тенденція зі зростання кількості туристів, а в Чехії ця тенденція є негативною.

Систематизація результатів порівняльного аналізу показників розвитку міжнародного туризму в контексті інтеграційних процесів на прикладі України і Чехії наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

Порівняльний аналіз показників, які характеризують фактори інтеграції, на прикладі України і Чехії станом на 2012 р.

	Україна	Чехія	Співвідношення Україна/Чехія
Доходи від в'їжджаючих туристів на душу населення (дол.)	127	780	0,163
Кількість пам'яток ЮНЕСКО	7	12	0,58
Кількість нац. авіакомпаній, які здійснюють міжнародні рейси	12	9	1,33
Рейтинг ІССА розвитку індустрії ділових зустріч (місце)	70	31	2,25
Кількість країн, для яких діє безвізовий режим в'їзду до країни	61	42	1,45
Рейтинг туристичної конкурентоспроможності WEF (140 країн) (бали/місце)	3,98/76	4,78/31	0,83/2,45
Рейтинг WEF за рівнем розвиненості економічного середовища та інфраструктури (бали/місце)	4,14/73	4,51/39	0,92/1,87
Частка прямого внеску туризму до ВВП (%/місце)	2,2/136	2,9/104	0,76/1,3
Кількість міжнародних організацій, до яких належить країна	61	60	1,02
Рейтинг ІССА за кількістю проведених заходів (місце)	70	31	2,25
Кількість готелів на національному ринку, інтегрованих до міжнародних готельних ланцюгів	18	64	0,28

Розроблено автором [18]

Аналіз даних таблиці 3 доводить, що за основним показником розвитку міжнародного туризму (доходи від в'їжджаючих туристів на душу населення) Україна значно відстає від Чехії. Проте існує ряд показників, за якими Україна, має перевагу: кількість країн, для яких діє безвізовий режим в'їзду до країни, кількість міжнародних організацій, до яких належить країна. Цей факт може бути пов'язаний з недостатнім просуванням країною своїх переваг для отримання позитивних ефектів розвитку [15].

Доходи від в'їжджаючих туристів до України у 2012 році склали 4,842 млн. дол., що на 12,7% більше ніж у 2011 р. Для порівняння, у Чехії доходи від в'їжджаючих туристів у 2012 р. склали 7,035 млн. дол., що на 7,8% менше ніж у 2011 р. [16]. Отже, в Україні наочною є позитивна тенденція зростання доходів від в'їжджаючих туристів, тоді як у Чехії спостерігається уповільнення цього процесу цього процесу. Але наочним є те, що в Україні за більшого турпотoku, ніж у Чехії, що в Україні за більшого

доходи є меншими, тобто в Україні туристи витрачають менше грошей, ніж у Чехії. Зростання обсягів в'їзного потоку протягом 2012 р. відбулося за рахунок зростання числа поїздок з культурною та релігійною метою, з метою спортивного обміну (відвідування кубку Євро-2012, який проводився у трьох містах України) [17].

Таким чином, можна зробити висновок, що туристична галузь в Україні постійно розвивається, проте існує цілий ряд вагомих стримуючих факторів. Наявною є різниця між показниками в'їжджаючих і виїжджаючих туристів на користь останніх. Це вказує на те, що потрібно багато ще зробити, щоб залучити іноземних туристів до країни і підвищити конкурентоспроможність галузі [19]. Важливе місце серед цих необхідних заходів займають засоби, які пов'язані з процесами інтеграції. Проте в Україні відсутня стратегія розвитку туристичної галузі держави з урахуванням аспектів інтеграції як всередині країни, так і в межах міжнародної інтеграції. Таке становище пов'язане з відсутністю координації діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг і, як наслідок, неефективністю їх діяльності (недосконалість нормативно-правової бази, суперечливість і неузгодженість окремих її положень, відсутність дієвої державної програми регулювання туризму, як перспективного напряму розвитку сфери, чітко розроблених методик і механізмів їх реалізації) [20, 21].

На думку автора, організацію і реалізацію заходів, які спрямовані на ефективне функціонування туристичної галузі країни, необхідно починати зі створення науково-обґрунтованих програм розвитку, що передбачають координацію дій в усіх напрямках діяльності (враховуючи багатогалузевий характер туризму) із залученням зусиль не тільки наддержавних, державних, регіональних і місцевих органів влади, які відповідають за розвиток міжнародного туризму, а й провідних спеціалістів наукових і освітніх закладів, а також менеджерів великих компаній, у тому числі з суміжних галузей [22]. Автором пропонуються наступні першочергові напрями участі держави у регулюванні інтеграційних процесів у сфері туризму [1]:

аналіз результативності міжнародного співробітництва у сфері туризму, який направлений на удосконалення нормативно-правової бази туристичної діяльності, приведення її у відповідність до світових стандартів, створення державних рекламних програм, що спрямовані на просування національного туристичного продукту на

- світовий ринок, тощо;
- визначення рівня інтегрованості на туристичному ринку країни;
- визначення пріоритетних форм і методів інтеграції підприємств у туризмі для створення гнучких комбінованих схем і методів управління;
- визначення цілей і пріоритетів інтеграції ринку туристичних послуг.

Світова практика управління в туризмі містить різні рівні державного регулювання і характеру відношень національних туристичних адміністрацій з приватним сектором та іншими учасниками туристичного процесу. Оскільки конкурентоспроможність туристичної галузі України у світі залишається низькою, пропонується регулювання інтеграційних процесів у цій сфері зробити самостійним напрямком державного регулювання на основі приватно-державного співробітництва.

Література

1. Ємець М.С. Міжнародний туризм в контексті сучасних інтеграційних процесів (на прикладі держав ЦСЄ та України) / М.С. Ємець // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – 2014. – 227 с.
2. Емец М. С. Экономико-математическое моделирование влияния интеграционных процессов на развитие международного туризма (на примере стран Центральной и Восточной Европы) / М. С. Емец // «Экономика и предпринимательство». – 2013. – № 12, ч.2 (41). – С. 113–116.
3. Щелкунова М. С. Использование иерархических моделей для выбора инновационных проектов в туристическом предпринимательстве с учётом риска / П. А. Подлепина, М. С. Щелкунова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Економічна серія. – 2010. – № 884. – С. 170–176.
4. Щелкунова М. С. Методичні засади дослідження наслідків міжнародної економічної інтеграції / М. С. Щелкунова // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія «Економіка». – 2012. – Т.15, № 1. – С. 112–118.
5. Щелкунова М. С. Вплив економічної інтеграції на добробут

країни / М. С. Щелкунова // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Економічна теорія та право. – 2012. – № 3 (10). – С. 79–85.

6. Ємець М. С. Методологічні основи економіко – математичних досліджень в туризмі / М. С. Ємець // «Науковий вісник» Одеського національного економічного університету. Економічні науки. – 2012. – №27 (179). – С. 195–203.

7. Ємець М. С. Побудова економіко-математичної моделі впливу інтеграційних процесів на розвиток міжнародного туризму в Україні / М. С. Ємець // Бізнес Інформ. – 2013. – №12. – С. 21–25.

8. Щелкунова М. С. Міжнародна економічна інтеграція як вища форма розвитку світогосподарських зв'язків / М. С. Щелкунова // Вісник Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – 2013. – № 1042. – С. 48–52.

9. Щелкунова М. С. Стратегическое планирование в туризме с учетом риска / М. С. Щелкунова, П. А. Подлепина // Актуальні проблеми міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (11 грудня 2009 р.). – Х., 2009. – С. 296-300.

10. Щелкунова М. С. Риски в туристическом бизнесе / П. А. Подлепина, М. С. Щелкунова // Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети : матер. конф. – Х., 2009. – С. 15-18.

11. Щелкунова М. С. Использование иерархических моделей для выбора инновационных проектов в туристическом предпринимательстве с учетом риска // М. С. Щелкунова, П. А. Подлепина // Україна в системі світових економічних процесів : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 грудня 2009 р.). – Х., 2009. – С. 66-68.

12. Щелкунова М. С. Религиозный туризм: проблемы и перспективы / М. С. Щелкунова // Религия в современной системе международных отношений: Возможности религии в созидании мира и урегулировании конфликтов : матер. V міжнар. наук.-практ. конф. (23 октября 2009 г.). – СПб., 2010. – С. 200-203.

13. Щелкунова М. С. Глобализация современного мира и религиозный туризм // Религия в современной системе международных отношений: духовное и светское в международных

отношениях : матер. VI міжнар. наук.-практ. конф. (29 октября 2010 г.). – СПб., 2010. – С. 137-140.

14. Щелкунова М. С. Міжнародний туризм у системі світового господарства: регіональний аспект / М. С. Щелкунова // Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети : матер. V міжнар. наук.-практ. конф. (15 квітня 2011 р.). – Х., 2011. – С. 305-308.

15. Shchelkunova M. S. Competitiveness of Ukrainian oil seeds in the world market / M. S. Shchelkunova // Academic and scientific challenges of diverse fields of knowledge in the 21st : матер. міжвуз. студ. наук. конф. (24 лютого 2012). – Х., 2011. – С. 16-19.

16. Щелкунова М. С. Вплив інтеграційних процесів на економіку країн під час кризи / М. С. Щелкунова, В. І. Сідоров // Актуальні проблеми міжнародних економічних відносин : матер. VII міжнар. наук.-практ. конф. мол. вч. (17 березня 2012 р.). – Х., 2011. – С. 314-318.

17. Щелкунова М. С. Подходы к анализу эффектов региональной экономической интеграции / М. С. Щелкунова // Ломоносов–2012 : матер. XIX Междун. научн. конф. студ., асп-ов и мол. уч-х. – М., 2012. – С. 110-112.

18. Щелкунова М. С. Вплив економічної інтеграції на добробут країни / М. С. Щелкунова // Благосостояние наций в условиях глобальной нестабильности : Зб. наук. праць конф.: частина II. – Одеса. – 2012. – С. 7-8.

19. Щелкунова М. С. Экономико-математические методы и модели оценки развития сферы / М. С. Щелкунова // Благосостояние наций в условиях глобальной нестабильности : Зб. наук. праць конф. (26-27 апреля 2013 г.). – Одеса. – 2013. – С. 61-63.

20. Ємець М. С. Моделі економічної інтеграції ринків туристичних послуг / М. С. Ємець // Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин : матер. VIII наук.-практ. конф. мол. вч. (5 квітня 2013). – Х., 2013. – С. 117-120.

21. Емец М. С. Региональные аспекты развития международного туризма в условиях глобализации и интеграции / М. С. Емец // Регионы в современном мире : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (2013). – Березники, 2013. – С. 66-67.

22. Ємець М. С. Оцінка розвитку міжнародного туризму в

Україні в контексті інтеграційних процесів / М. С. Ємець // Економічний розвиток України в сучасному просторі та часі : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (23-24 жовтня 2013). – Х., 2013. – С. 66-70.

1. Yemecz` M.S. Mizhnarodny`j tury`zm v konteksti suchasny`x integracijny`x procesiv (na pry`kladi derzhav CzS`Ye ta Ukrayiny`) / M.S. Yemecz` // Dy`sertaciya na zdobuttya naukovogo stupenya kandy`data ekonomichny`x nauk. – 2014. – 227 s.

2. Emecz M. S. Экономы`ko-matematy`cheskoe modely`rovany`e vly`yany`ya y`ntegracy`onny`x processov na razvy`ty`e mezhdunarodnogo tury`zma (na pry`mere stran Central`noj y` Vostochnoj Evropy) / M. S. Emecz // «Экономы`ka y` predpry`ny`matel`stvo». – 2013. – # 12, ch.2 (41). – S. 113–116.

3. Shhelkunova M. S. Y`spol`zovany`e y`erarxy`chesky`x modelej dlya vybora y`nnovacy`onny`x proektov v tury`sty`cheskom predpry`ny`matel`stve s uchëtom ry`ska / P. A. Podlepy`na, M. S. Shhelkunova // Visny`k Xarkivs`kogo nacional`nogo universy`tetu imeni V. N. Karazina. Ekonomichna seriya. – 2010. – # 884. – S. 170–176.

4. Shhelkunova M. S. Metody`chni zasady` doslidzhennya naslidkiv mizhnarodnoyi ekonomichnoyi integraciji / M. S. Shhelkunova // Visny`k Mizhnarodnogo slov'yans`kogo universy`tetu. Seriya «Ekonomika». – 2012. – T.15, # 1. – S. 112–118.

5. Shhelkunova M. S. Vply`v ekonomichnoyi integraciji na dobrobut krayiny` / M. S. Shhelkunova // Visny`k Nacional`nogo universy`tetu «Yury`dy`chna akademiya Ukrayiny` imeni Yaroslava Mudrogo». Ekonomichna teoriya ta pravo. – 2012. – # 3 (10). – S. 79–85.

6. Yemecz` M. S. Metodologichni osnovy` ekonomiko – matematy`chny`x doslidzhen` v tury`zmi / M. S. Yemecz` // «Naukovy`j visny`k» Odes`kogo nacional`nogo ekonomichnogo universy`tetu. Ekonomichni nauky`. – 2012. – #27 (179). – S. 195–203.

7. Yemecz` M. S. Pobudova ekonomiko-matematy`chnoyi modeli vply`vu integracijny`x procesiv na rozvy`tok mizhnarodnogo tury`zmu v Ukrayini / M. S. Yemecz` // Biznes Inform. – 2013. – #12. – S. 21–25.

8. Shhelkunova M. S. Mizhnarodna ekonomichna integraciya yak vy`shha forma rozvy`tku svitogospodars`ky`x zv'yazkiv / M. S.

Shhelkunova // Visnyk Xark. nacz. un-tu imeni V. N. Karazina. Seriya «Mizhnarodni vidnosy`ny`. Ekonomika. Krayinoznavstvo. Tury`zm». – 2013. – # 1042. – S. 48–52.

9. Shhelkunova M. S. Strategy`cheskoe plany`rovany`e v tury`zme s uchetom ry`ska / M. S. Shhelkunova, P. A. Podlepy`na // Aktual`ni problemy` mizhnarodny`x ekonomichny`x vidnosy`n ta tury`sty`chnogo biznesu : mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (11 grudnya 2009 r.). – X., 2009. – S. 296-300.

10. Shhelkunova M. S. Ry`sky` v tury`sty`cheskom by`znese / P. A. Podlepy`na, M. S. Shhelkunova // Tury`sty`chny`j biznes: svitovi tendenciyi ta nacional`ni priory`tety` : mater. konf. – X., 2009. – S. 15-18.

11. Shhelkunova M. S. Y`spol`zovany`e y`erarchy`chesky`x modelej dlya vy`bora y`nnovacy`onny`x proektov v tury`sty`cheskom predpry`ny`matel`stve s uchetom ry`ska // M. S. Shhelkunova, P. A. Podlepy`na // Ukrayina v sy`stemi svitovy`x ekonomichny`x procesiv : mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (17-18 grudnya 2009 r.). – X., 2009. – S. 66-68.

12. Shhelkunova M. S. Rely`gy`ozny`j tury`zm: problemy` y` perspekty`vy / M. S. Shhelkunova // Rely`gy`ya v sovremennoj sy`steme mezhdunarodny`x otnosheny`j: Vozmozhnomy` rely`gy`y` v sozy`dany`y` my`ra y` ureguly`rovany`y` konfly`ktov : mater. V mizhnar. nauk.-prakt. konf. (23 oktyabrya 2009 g.). – SPb., 2010. – S. 200-203.

13. Shhelkunova M. S. Globaly`zacy`ya sovremennogo my`ra y` rely`gy`ozny`j tury`zm // Rely`gy`ya v sovremennoj sy`steme mezhdunarodny`x otnosheny`j: duxovnoe y` svetskoe v mezhdunarodny`x otnosheny`yax : mater. VI mizhnar. nauk.-prakt. konf. (29 oktyabrya 2010 g.). – SPb., 2010. – S. 137-140.

14. Shhelkunova M. S. Mizhnarodny`j tury`zm u sy`stemi svitovogo gospodarstva: regional`ny`j aspekt / M. S. Shhelkunova // Tury`sty`chny`j biznes: svitovi tendenciyi ta nacional`ni priory`tety` : mater. V mizhnar. nauk.-prakt. konf. (15 kvitnya 2011 r.). – X., 2011. – S. 305-308.

15. Shhelkunova M.S. Competitiveness of Ukraini anoilseedsin the world market / M. S. Shhelkunova // Academic and scientific challenges of diversefields of knowledge in the 21st : mater. mizhvuz. stud. nauk. konf. (24 lyutogo 2012). – X., 2011. – S. 16-19.

mizhnar. nauk.-prakt. konf. mol. vch. (17 bereznya 2012 r.). – X., 2011. – S. 314-318.

17. Shhelkunova M. S. Podkhody k analy`zu `effektov regy`onal`noj `ekonomy`cheskoj y`ntegracy`y` / M. S. Shhelkunova // Lomonosov–2012 : mater. XIX Mezhdun. nauchn. konf. stud., asp-ov y` mol. uch-x. – M., 2012. – S. 110-112.

18. Shhelkunova M. S. Vply`v ekonomichnoyi integraciyi na dobrobut krayiny` / M. S. Shhelkunova // Blagosostoyany`e nacy`j v uslovy`yax global`noj nestaby`l`nosty` : Zb. nauk. pracz` konf.: chasty`na II. – Odesa. – 2012. – S. 7-8.

19. Shhelkunova M. S. `Ekonomy`ko-matematy`chesky`e metody y` modely` ocenky` razvy`ty`ya sfery / M. S. Shhelkunova // Blagosostoyany`e nacy`j v uslovy`yax global`noj nestaby`l`nosty` : Zb. nauk. pracz` konf.(26-27 aprelya 2013 g.). – Odesa. – 2013. – S. 61-63.

20. Yemecz` M. S. Modeli ekonomichnoyi integraciyi ry`nkiv tury`sty`chny`x poslug / M. S. Yemecz` // Aktual`ni problemy` svitovogo gospodarstva i mizhnarodny`x ekonomichny`x vidnosy`n : mater. VIII nauk.-prakt. konf. mol. vch. (5 kvitnya 2013). – X., 2013. – S. 117-120.

21. Emecz M. S. Regy`onal`nye aspekty razvy`ty`ya mezhdunarodnogo tury`zma v uslovy`yax globaly`zacy`y` y` y`ntegracy`y` / M. S. Emecz // Regy`ony v sovremennom my`re : mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (2013). – Berezny`ky`, 2013. – S. 66-67.

22. Yemecz` M. S. Ocinka rozvy`tku mizhnarodnogo tury`zmu v Ukrayini v konteksti integracijny`x procesiv / M. S. Yemecz` // Ekonomichny`j rozvy`tok Ukrayiny` v suchasnomu prostori ta chasi : mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (23-24 zhovtnya 2013). – X., 2013. – S. 66-70.

***Рецензент:** Балджи М.Д., д.е.н., завідувач кафедри економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету.*

24.03.2015